

કત પારસીઓ માટેજ.

પારસી કામમાં વધી પડેલું કુંવારા પાણું.
 લેખક :- મીનાચંદ્ર રતનજી પાંડે.

૧૦૪૬૬

કીંમત ચાર આના.

આ પુસ્તક હીનશાહ શાપુરજી નસાનીએ મુંબઈના કોટમાં નં ૦ ૫૭-૫૯, કાવસજી પટેલ સીટ ખાતે ધી ક્રશો-ગર્લ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં છાપ્યું છે, અને મીનાચંદ્ર રતનજી પાંડેએ, નં ૦ ૩૦, ઘોભીનળાવ, મુંબઈ નં ૦ ૨ મધ્ય પ્રગત ક્રીધું છે.

જુની દેસાઈની કું.

તમેને કોઈની જાતની
—કોઈની ડીઝાઈનની રંગ બેરંગી—
તમામ વેલાયતી જેવી

—:—
ચુંદરી

—છપાવવી હોય તો અમારી સલાહ લેજો—
ગરમ, સુતરાઉ, રેશમી કાપડ ધોઈ, તેમજ
અપ-ટુ-ડે રંગોમાં રંગી આપીશું.

જુની દેસાઈની કું.

વહાડયાળના આતશબેહરામની સામેની લાઈનમાં,
જેમ્સ પીઅરસની બાબુમાં, પ્રીન્સેસ સીટ,
મુંબઈ.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૦૪૬૬ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૫૬૧ ૫૩૮૭ કુવારા (૨૬)

વિષય સૌંદર્ય ૮૪૫૧: ૨૧૭

જેમ્સ મેન્યુફેક્ચરીંગ કું૦

સ્થાપી ૧૮૮૫.

પીઆના, ઓરગન, પેરીસની બનાવટના,
તેમજ હમારા કારખાનામાં બનાવેલાં, હાથના
તેમજ પગના ફેલડીંગ, હારમોનીયમો હીઝ
માસતર્સ વોઇસ, ગ્રામોફોન્સ, તેમજ ગાયલોની
રેકોર્ડ્સ, અને સ્વીસ, તેમજ જરમન ચહુડ,
ઉતર-ભાવના ગ્રામોફોન્સ, એકરોલીઅન્સ.

ઝંઝરી, અને વાંસલીના વેપારીઓ.

રબર-સ્ટેમ્પ, તેમજ ગ્રાસ અને મેટલ
સ્ટેમ્પ, અને નામના પાટયાં બનાવનારા,
તેમજ ફરેક વાતુ ઉપર કોતરકામ
કરનારા અને લખવાની બહુ બ્લેક,
અને લાલ શાહી વીગેરે
બનાવનારા.

નંબર ૧૬૩, કાલબાદેવી, મુબઈ.

અહેસ્તનશીન મહારા વહાલાં

નેક પીતાજી

રતનજી લીમજી પાંડેની

ભ લી

અને

પવિત્ર યાદમાં.

ફક્ત પારસીઓ માટેજ.

પારસી કોમમાં વધી પડેલું ફુંવારા પાણું.

લેખક :—મીનોચેહેર રતનજી પાંડે.

કર્મિત ચાર આના.

THE KALKADEVI SHORTHAND TYPEWRITING INSTITUTION.

Established 1898.

Effective Coaching & Excellent Results.

EVERY YEAR.

THE ONLY SUCCESSFUL & THEREFORE THE BEST.

Special Arrangements For Parsee Ladies

SUBJECTS TAUGHT :

Book-keeping & Accountancy,

All Commercial Subjects, Shorthand, Typewriting and

Special Shorthand Speed Classes, also Students

Prepared For the Recognized

 LONDON EXAMINATIONS.

TESTIMONIALS FROM MEMBER OF PARLIAMENT

AND OTHER EUROPEANS. Particulars and the

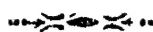
Highest Bonafide Press and other opinions from

GOPALDAS LALDAS

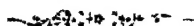
Managing Proprietor.

Princess Street Corner, Kalkadevi Road—BOMBAY.

પારસી કામમાં વધી પડેલું કુંવારાપણું.

તેનો વાસ્તવિક સખખ શું છે ?

રીતની ભીખે કામને કરેલું મોટું નુકશાન.

લખનાર મી० મીનોચેહેર રતનજી પાંડે.

પારસી કામમાં કુંવારાપણું જન્મી રીતે વધી પડ્યું છે. એ સવાલ ઉપર છેલ્લાં કેટલાક વરસો થયાં કામ વચ્ચે જ્યારે ત્યારે ચરચા જાગી હતી, પણ તે વખતે પુરતું લક્ષ દેવામાં ન આવ્યું હતું અને તેનું પરીણામ બહુજ ભુરાઈમાં આવ્યું.

તે ભુરાઈ એટલાજ માટે આપણે ઓળખીશું કે, ધર્મ તરફની બેદરકારી વધી પડેલી હોવાથી અને આપણી કામને સારે રસ્તે દોરવનાર શીક્ષકા (શીક્ષકા. એટલે આપણી સંકલના માસ્તરો નહિ પણ ખરા ગુરૂજીઓ, જેવા કે આગલા જમાનામાં હતા અને આજે બીજી લાઈખધ કામોમાં તેવા થોડાક જાણાય છે તેવા) ન હોવાથી કુંવારાપણું દાખલ થવા પામ્યું છે.

પ્રિય વાંચકો! જોમ એક નાના બાળકની સાંભાળ લેવા માટે એક માતાની મુખ્ય જરૂર હોય છે, તેમ કુંવારાપણાના અનેક ગેરલાભો સમજાવવાને માટે એક માન પામેલા અશો પાક પહરેજગાર ગુરૂની જરૂર આજે ઘણી માલમ પડે છે કે, જેઓજ આપણા અજાનપણામાં ફસેલા નરનારીઓને સીધો ને સરળ રસ્તો દેખાડશે. હું, એટલા સુધી બોલીશ કે, તેજ ગુરૂઓ આપણા શીશ્યારીમાં મરીચરી રહેલાં લોકોને મોજશોખ ઉપર કાણુ રાખવાને નથા કુંટુંબ કબીલાવાલાં થવાના અનેક કાયદાઓ સમજાવી શકશે. તેમજ મેલનન કરીને ગુજરાણુ ચલાવવા અને તેની બરકતથી નામદારી મેળવવા નથા તે નામદારીને વધુ પાયા ઉપર મેલી કીર્તી વધારવા અને તે કીર્તીના જોમ નથા જોશથી સખાવત કરવા અને તેની અસરથી હરેક કામ કામ વચ્ચે મીઠાચારી અને બાઈબંધી વધારવાનું પણ આપો-આપ ઉતેજન મળશે. હુંકમાં બોલીશું, તો એવી બાબતો ઉપર લંબાણુ ભાષણો ચાલુ અને ચાલુ કરતા રહેવાનો મુખ્ય ધર્મ ગુરૂઓનો અને તેઓને સાંભળવાની બેદલીનોની ખરેજ ફરજ છે; પણ અફસોસ, આપણામાં આજે તે જણાતું નથી.

આપણા પવિત્ર મહજબે એવાં ફરમાનો પોતાની પવીત્ર કેનાબોમાં આપ્યા છે, કે જે પ્રમાણે આપણે સાદાઈ અને અશોષથી ચાલ્યે તો આજે આપણા સંસારનું વહાણુ દેશ બુદ્ધિજ દિશાએ લંકરાતું જણાય, પણ અફસોસ! સમજવાને

અને સમજ તે પ્રમાણે વર્તવાને આપણે આજે ઘણા પાછળ છીએ. આપણે ધર્મની ખરી ખુખી પીછાણવાને નીષ્ફળ નીવડ્યાં છીએ. આ જમાનામાં ધર્મ એ ખરેખર શું કહ્યું છે, તે જાણતાં નથી, જાણવાની દરકાર કરતાં નથી. આજે તો અસલ લખાણને છોડી તરજુમાં વાંચવાની આપણને લગામણ થાય છે, પણ આખો ટોળો તરજુમાં વાંચી તેનાથી સમજ મેળવી લે તે અશક્ય છે. માટે અસલ લખાણોનું રહસ્ય જાણવાને, તે સમજવાને અને તે પ્રમાણે વર્તવાનું શીક્ષણ આપવાને આપણને ધર્મ શીક્ષક (ગુરુજીઓ) ની અંગત જરૂર છે, પણ અત્રે કહી દેવું જોઈએ, કે આ શીક્ષકો અર્થ રાખનારા કે બે.હસીલા ન હોવા જોઈએ. જુદેદીનોના “હાજી હા” ભણાવ્યાથી “હાજી હા” ભણનારાથી નહીં જોઈએ. તેઓના ઓળીયાળો અવતાર બી હોવો નહિં જોઈએ, તેઓ વળી લોભથી ફરી જનારા નહિં જોઈએ. ટુંકમાં કહેતાં ધર્મગુરુ કક્ષણ અવસ્તાએ જણાવ્યું તેવુંજ રહેવું જોઈએ. ફેશનની પ્રીત્યારીથી આપ અખતયાર બનેલો વર્ગ જે સુધરેલો પણ કહેવાય છે, પણ જે ખરેખર તો કુધારા તરફ વળેલો છે, તેવો કહેવાતો કેળવાયેલો વર્ગ અને જુના વિચારનો કહેવાતો વર્ગ, એમ બંને આવા ધર્મગુરુને માન આપી તેમનું સાંભળે, એવા ધર્મગુરુના આજે આપણને જરૂર છે. આપણી ફરજ શામાં છે અને તે શું છે તે ખુલ્લી રીતે બતાવી આપે. ત્યારે ને ત્યારેજ-આપણો એકાદ ટોળો કાંઈ રાહપર આવશે.

આપણે હર વેળાએ આપણા મહજબ તરફ ડોક નમાવી નમસ્કાર કર્યે છીએ, અને તે પાક મહજબે લગનનું સુખ ઉત્તમમાં ઉત્તમ ગણાવ્યું છે. હું ખાત્રીથી જણાવું છું કે સર્વને પરણવા ગમે છે. મારા હમદીન ભાઈઓને અને બહેનોને. બધાંને સંસારમાં જોડાવાની હોંશ છે, પણ ન પરણવાનું મુખ્ય કારણ પેલી “રીતની લીખનો બાહુ” છે, જે તેઓને નડે છે. આ બીહવરાવનારા “બાહુ” થી મોટો ભાગ કુંવારાપણામાં રહે છે, અને કેટલાક “રીતની લીખ” ની આશામાં અટવાઈને ખોદાને માર્ગે લાગી જાય છે.

અફસોસ, આપણા પારસી ખેટાઓ એમજ સમજી ખેંદા છે, કે અમારાથા ગરીબાઈમાં અને સાદાઈમાં તો રહેવાયજ નહીં, અને (ફેશનની) શીશયારી તો છોડાયજ નહીં. એથી એક જાતનું કોટકજની?

કહે છે કે ઘેરના ભાડાં મોંઘાં અને ખોરાકની ચાલુ મોંઘવારીને લીધે, રૂપ્યા ૧૦૦ થી રૂ ૧૫૦) તો કમાનારો થું જોઈને કાંઈને ચાંદલો કરવા જાય, ને તે બાપડી કાંઈને લાવીને ઉલટી હાડમારી ને સંતાપમાં નાખે, તેથી પેસાવાળો બીલકુ શોષવા નીકળે છે. પણ લલ્લાં માણસોને ખચર રહેતી નથી, કે જ્યારે તેઓ દોલતવાળાં સાસરીયામાં બીરાજે છે, ત્યારે તેઓ કહેવા ઝંખવાણા જેવા પડી જાય છે? એ તો તેઓનો જીવજીવણો તો. ઓશ્યાળી જીંદગી, બર્યો એવો અવતાર! રોજના

આ ર. એ ન. ન વા

ની કું

હાલસેલ અને રીતેલ

સા ઈ ક લ ના

વે પા રી

સોલ એજન્ટસ

ન્યુ હાલસેલ

સા ઈ ક લ સ

નાં ૨૩, કાલખાદેવી રોડ,

એ દ વ ઈ થી ચે ત ર સા મે,

મુંબઈ, પોસ્ટ નં ૦ ૨.

પારસી ભાઈઓને ખુશ ખબર.

સસતો અને સોજો ફેન્સી સુકો મેવો
ખરીદવાનું નીચલું માનીતું મથક તમારી હાથરીમાં
આજેજ ટપકાવી લેવા ચુકસો ના!

સુકા મેવાના વેપારી,

માવજી પ્રાગજીની કુંઠ

૧૨૨, ચીરાખબર, વહાડયાજીના

આતશખેડેરામ પાસે.

મુંબઈ નં ૦ ૨.

ભેટ આપવા લાયક મેવાના અપ-ટુ-ડેટ ફેન્સી
ખાકસો મુંદર ત્રાવેલીંગ કેસો અને ફેન્સી વીણી સાફ
કરેલો દરેક જાતનો સુકકો મેવો હુંમેશા તૈયાર મળશે.
ખારા પસતા, ખારી બદામ, ચેસ્ટનટ વગેરે તમામ
ટેસ્ટદાર મેવા જોઈતા હોય તો અમારું નામ યાદ રાખો.

બહારગામના ઘરાકોને કોઈ પણ જોઈતો માલ

વી. પી. થી મોકલવામાં આવે છે.

તાણું તપલાં ને ઐરી થતીના ગુલામ જેવી હાલત કરતાં તો કુંવારાપણું લાખ દરજ્જે બેહેતરજ તો, પણ ૧૫૦ ને ૧૦૦ ના કમાનાર શું પણ તેથી ઓછું કમાનારખી જો કોઇ નમાની, ગરીબ, ધરખારના કામકાજથી પાવરડી ધણીયાણી લાવે તો, તેનું ધર શ્રીમંત કરતાં સુખી નીવડે. સાદાઇ જો અખત્યાર કરે, પંસાદારની હવેલી જોઇને પોતાની ઝુંપડી તોડી નહિં પાડે તો, કુંવારા રહેવાની જરૂરજ નથી. માત્ર મોટા મોટા ફેશન શીશીયારીના ને અકરીકટના ખરચો રાખવાને લીધેજ પરણી જીંદગી ધણાઓને પોષાતી નથી, ને તેથીજ ખરચ પુગો નહિં પડે માટે કુંવારા રહીએ છીએ એવાં બહાનાં કાઢે છે.

ખીજ દાથ ઉપર છોકરીઓનો પણ કમુર તો છેજ. તેઓને પણ ફેશનમાં મરી રહેવા ગમે છે. આજની આપણી લેલાગું કેળવણી, છોકરીઓમાં જાંજકા વિચારો દાખલ કરવા માટે ઘણે દરજ્જે જવાબદાર છે. ઉછાંછલી, અણસમજી, ધરના કામકાજથી ખીન માહિતગાર, પડોશીનું જોઇને તેની નકલ કરનારી છોકરીઓ, ૧૦૦ ને ૧૫૦ તો પગાર સમજી નાકનું ટીચકું ચઢાવે ને તેમાં તેને માયો-અને બાવાજીઓ ઉતેજન આપે તેમાં નવાઇ શું છે? કેળવણીની ખામીથી એજ પરિણામ આવતું નથી પણ છોકરીઓના આખા સંસારનું આજની લેલાગું કેળવણી સત્યાનાશ વાળે છે. આપણી છોકરીઓને સાદાઇના અને ધરસંસારને લગતા કિંચા પાઠો શીખવવાને બદલે, તેઓને

છકેલપણાં તરફ ઘસડે એવી કહેવાતી અપ-દુ-ડેટ કેળવણી આપવામાં આવે છે, જેનું પરિણામ આપણે અત્યાર આગમજ ઘણું ભોગવ્યું છે, અને હવે પાછાં પગલાં ભરવાની જરૂર છે. વળી આ બાબતમાં સર્વથી પહેલો અને જાનુન વાંક આપણે, આપણા બેટાઓની માતાઓનો કાઢીશું, જેઓ આગળ રહી બા-હિમતથી મોહડે ચઢીને ‘રીતની લીખ’ ની માંગણી કરે છે. તેઓ વળી હજાર બે હજારમાં તો સંતોષ માનતાજ નથી. પાંચ હજાર ને વધુ મળે તે ઠેકાણે પોતાના દીકરાઓને વેચવા તેઓ તૈયાર થાય છે. આવી નીલ્લજ ભરી રીતે ગરીબ બેટાઓના ખેશીઓ તરફથી માંગણી કરવામાં, આ બાધઓ હરગીજ શરમાતી કે લજવાતી નથી, પરંતુ પોતાની બેટાઓને એવાજ છાલકા વિચારો ધરાવવાનું એક જાતનું લેશન શીખવે છે.

અફસોસ ! આ શરમભરેલી ચાલ માટે આપણે તેઓને કેવું નામ આપ્યે ! આવા નફતાઈના નમુનાઓને આપણે બહાર (ઉઘાડા) પાડવાજ જોઈએ, કે જેથી બીજી માતાઓ ચેતેલી રહે. દીકરાજીઓ શોભતાબી ખરા કેની, તે માતાઓ હરખાઈ હરખાઈને તેઓની કીંમત કરે છે. પણ દીકરાની હજાર કમાલ એવ તરફ જોતી નથી, તેમજ તે વેચાયલા વરનું પાછલથી કેવું ભવિષ્ય નીવડશે તેનો પણ ખ્યાલ તે માતા કરતી નથી.

આ રીતની ભીખ માટે વળી છોકરીઓના માથાપોને પણ કસુર છે. મોટે ઘેરનાઓ પછસાના જોરે પોતાની ગમે તેવી ખોડ ખાપણથી ભરેલી અને અયાસી તથા આળસુ દીકરીઓને ઠેકાણે પાડ્યા માટે જમાઈઓને વેચાતા લેવાનું પસંદ કરે છે, એટલે દીકરાઓની માતાઓ પણ હંમેશાં એવા બીલ્લુની શોધમાં જ રહે છે. પછી ભલેને તેઓનો પરણ્યો સંસાર સુખી જાય કે દુઃખી ! જો આ “રીતની ભીખ” ની બદીનો અટકાવ, મલખાર હીલતી મેનાઓને ત્યાંથી જ થાય અને તેઓજ તેને ધીકકારી કાઢે, તો પછી પોતાની ખુબસુરત અને ઘર રાખુ પણ ગરીબ બેટીઓને ઠેકાણે પાડવાની મધ્યમ વર્ગને મોટી મુસીબત નહિ નહે. પૈસાદાર લોકો પોતાના પૈસાને જોરે, ગમે તેવી પોતાની ખોડખાપણવાળી અને આયાદાયાને લાથે ઉધરેલી, તેવીજ હુગમ હાંડકેની છોકરીઓને ઠેકાણે પાડ્યા મોં માંડ્યું દામ આપે, તો વેચાવા નીકળેલા ખુબખો, જો ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગની પણ ખરી ઘરરાખુ, સાલસ છોકરીના માથાપો પાસે પણ મોટી રકમો ઓકાવાની તજવીજ કરે તેમાં નવાઇ નથી ને તે કારણે, યા તો માથાપો કરજ કરીને છોકરીને ઠેકાણે પાડે, કે યા તો તેણીને ગમે એવી લાયકાત છતાં ઘરમાં સજડવા દે. ખરેખર પુછો, તો એમાં કમનસીબ છોકરાઓનો વાંક છે, કે જેઓ સંસારની આવી લાયક લાગ્યવાન મેળવવાથી બેનસીબ રહે છે. કેટલેક વખતે આપણા

લોકો એમ સમજે છે કે, એક નાચાર બાઈનાં લગ્ન કરી આપવા, યા એવીજ કીસમનું પરમાર્થ લયું કામ બજાવવું, તેના જેવું સખાવતી કાર્ય બીજું કશુંજ નથી. પણ જો તે જોડું, ખરે-ખર રીતની બીખની બદીથી નીરાળું રહીને, ગરીબ સંસારે રહેવાને ખાતરજ ફેકાણે પડતું હોય, તોજ તેવી મદદ કરવી ઘટે છે.

ગરીબ પણ નમાની, ઉખ્યોગી, મહેનતુ છોકરીએ, પોતાનો ભાગીદાર પણ તેવોજ શોધી કાઢ્યો હોય, તો પછી તેવાં જોડાંને સહાય કરી સંસારમાં હાર પાડી આપવાં. પણ આજે ઘણી વખત જોવામાં આવે છે કે, આ કહેવાતાં ગરીબ લોકો પરણે છે ત્યારે પારકે પછસે, જ્યારે ખુદ લગનને દલાડેજ, ખાણીપીણી ને ધામધુમ તો પછસાદારને પણ હલાવે તેવી હોય છે, અને તેઓનો ભપકો ને ખરચ ભલા ધનેતરને ભુલાવે તેવો જણાય છે. આ કહેવાતું ગરીબ જોડું, પાછલથી જે રીતે આપણે જોઈએ છીએ, તેમ ખરચમાં કરી વાણ રાખતું નથી, અને નોકર નફરો તથા ચલેજવ બલેજવ ભપકો તેઓને નાશના ખાડામાં ઘસડી જાય છે તે આજે જણીતું છે. એમાં પણ કેળવણીની ખામી ઉપરાંત ગરીબ કહેવાવાની સુગ છે. મેમ સાહેબને ફલાણું તો જોઈએ, મેમ સાહેબને ફલાણી સારી વગર તો ચાલે નહિ. જણસખી ઘણી જોઈએ. ફરવા તો જવું જોઈએ. પગે ચાલીને એક ડગલું તો જવાય નહિ, ગાડીજ જોઈએ.

દિલે આરામ	પ્રાણથી પણ પ્યારી-એક	માસીક
માસીક.	વા તા.	દિલે આરામ.

ઉપલા નામની વાર્તા, આ વરસના જાનેવારી મહીનાથી ચાલુ થઈ ચૂકી છે. ઘરાક થનારાઓને માટે માત્ર રૂપ્યા ચાર છે. આર માસના અંકા ઉપરાંત દર વર્ષે નીચલી ચોપડીઓમાંથી એક ચોપડી બેટ મલશે. (૧) ફરસુદનો જ્યુબીલી ગ્રંથ. (૨) મહાન કવી રવીનદરનાથ તાગોરની ટુંકી વાર્તાઓ. (૩) રજપુત વિરસ કથા. (૪) અક્કલનો ખજાનો.

તુરત લખો :—આર. ફરામજીને, રજી, કાર્ડ મારકેટ, મુંબઈને સરનામે, અને તેનો હવાલો ચાખો. કંઈ ખોશો નહિ, પણ ગમ્મત સાથે જ્ઞાન મેલવશો.

હારવર એન્ડ સન.

ચોખ્ખા મસાલાના વેપારી.

હારવરનો મુદ્રા લેખ ખરો નક્કર માલ વેચનાર માટે જાણીતો છે, જ્યાં સવાદદાર મસાલો (વિગેરે) હોય, ત્યાં સર્વાને મોહુડે “હારવર” નું નામ રમી રહેલુંજ સમજવું.

હેડ ઓફીસ :—ધોલીતલાલ.

પ્રાંચ :—તરકારી બજાર, કોટ.

ભાંગેલા તેમજ પડતર હોલતમાં પડી
રહેલા વાજીંત્ર માટે તમારે
મુંજાવવાનું કંઈજ કારણ નથી.

-----:૦:-----

દીલરખા, સીતાર તેમજ દરેક જાતના વાજીંત્રો.
નવા બનાવવા તેમજ રીપેર કરી આપવા
માટે હુમારી જુગી અને જાણીતી દુકાન
દરેક જરથોસ્તીઓને રોશન છે.

વાજીંત્રના ઉંચામાંના તારો તેમજ વાયોલીન
સ્ટ્રીંગ્સ વગેરે દરેક છુટક સામન કીફાયત
લાવે મલશે.

ફક્ત એકજ વખત પધારી ખાત્રી કરો.

ખચુમીયાં સીતારવાલા,

ચરનીરોડ જ'કશન, રેલવે હોટલ સામે,

મુ'બદ્—૪.

એવા એવા ખોટા ખરચોમાં આજે પારસી કોમ તણાઈ મરે છે અને પછી જ્યારે વાંક કાઢે છે, ત્યારે લગનનો કે પરણેલી જાંદગી ઘણી ભારે પડે છે ને ખરચ પુગતો નથી ને ઘેરખાર ટુંક પગારમાં ચલાવાતું નથી. આ સામાન્ય “પારસી સંસાર” નું ચિત્ર છે.

રીતની બીખની બદીમાં, આજનો કહેવાતો અભણ વર્ગ જ ફસેલો નથી, પણ કહેવાતો કેળવાયેલો અને અપટ્ટોટ વર્ગ તેના સકંજમાં વધુ લપટાયેલો છે. જેમ નામ આગલ પુછડાં વધારે, તેમ તે દરેક પુછડાં દીઠ તેમની કીંમત પણ વધારે અંકાય છે. હેફ પડજો એવી કેળવણી ઉપર ! કેળવણી લઈને છુટાપણું ભોગવવાને બદલે, બધરીના હાથપર વેચાવાનું જેઓ પસંદ કરે છે, તેઓ ખરેખર પોતાની કેળવણીને નામેશી અને ઝાંખ લગાડે છે.

જેઓના મનમાં અનીતીભર્યા વીચારો નાનપણથી જ જોતા હોય, જેઓ તેવાં કામમાં ફસેલા હોય, તેવાઓના માતપીતાઓની ફરજ છે કે, તેવા વિચારોમાંથી અને તેવે રસ્તેથી પોતાના બેટાઓને (અને બેટીઓને) મુક્ત કરવા કાશેશ કરવી અને બોધભર્યા દાખલાઓ તેઓ સનમુખ ધરવા અને નહીં કે તેવા બેટાઓને એવું ઉતેજન આપી ચઢાવવા કે, “ જ્યારેખી પરણશે ત્યારે બધરી તો મોટી “ રીત ” લઈને પગે લાગતી આવશે.” એવા વાહીયાત વિચારોથી, નાદાન ઉછાછળાં બેટાઓ પુગી.

ફાંટી જાય છે અને કેટલીક વખત મોટી રીતની આશામાં ને આશામાં, મનના તુરંગો વચ્ચેજ પરણીને અદરાઈ પણ જાય છે. આવા કમનસીબોને, મનના તુરંગો વધારે લોભ તરફ ધસડી જાય છે, જેથી તેઓ “કુંવારાજી” ધરડા થવા પામે છે.

અફસોસ ! કેટલાકો પોતાની જુવાની ઉપર, કેટલાકો ફળવણી ઉપર અને કેટલાકો ખાનદાનની તુમાખીને લીધે કુંવારીજી જીવંતી ગુજરે છે, કે જે તેઓની તુમાખી ખુલાપામાં તુટવા પામે છે. તેઓ જ્યારે અર્ધા ધરડા થાય છે ત્યારે તેઓની નજર ઉઘડે છે, પણ મોટી ઉમરે લગ્ન કરવા માટે તેઓ શરમાય છે. કેટલીક વખત તો ઉમર છુંપાવીને, અને કોઈવાર “ધરરાખુ શીખેલી સ્ત્રી મેળવવા રીત જોઈતી નથી” એવા અર્થાનુચ્ચ શબ્દ સાથની જાહેર ખબર આપીને, પરણવા તૈયાર થાય છે. પણ અફસોસ ! લગનના બજારમાં તે વખતે તેઓ ના લાવ પુછાતા નથી. જેઓ નાની રીતથી સંતોષ નહિ માનનારા “રીત જોઈતી નથી” એમ ચોખ્ખું કહે, છતાં અધરી નહીં મળે એ તેઓને કેવો કુદરત તરફનો તમાચો !

રીતની બીખપર મરી રહેલાઓનો કેટલીવાર કેવો ફેસ્તો થાય છે, તે જાણીતી વાત છે. કેટલીક ચાલાક બાઈઓ સમજી જાય છે કે, પીતાજીની દોલત ઉપર મગતરા લમે છે, તેથી તેવાઓને તેઓ બેહેંકાવે છે, અને પછવાડેથી તેઓની મસ્કેરી અને કેકડી કરે છે. એવા આપમતલખી નખરાઓથી કેટલાએક

શખ્શો ડુલનજી બની જઈ બેટ સોગાદો પુર છુટથી આવવા માંડે છે અને આજકાલ કરતાં આશામાં ને આશામાં જીંદગી બરબાદ કરે છે.

કેટલાક મરઘા માસ્તરો, કુંવારા રહેવાનું એ કારણે પસંદ કરે છે કે, તેઓને બધરાંઓમાં ડાહેલા થવાનું તેથી ફાવે છે અને પાંચ બધરાં ભેગાં થયાં હોય ત્યાં જઈને જરાજરામાં તેઓને હસાવવાના ફાંફાં મારી તેઓની દોસ્તી સાંધે છે. કેટલાક બેશરમો, સ્ત્રીઓની પુંડ પુંડ ભમીને આબરુદાર સ્ત્રીઓને સતાવે છે. પોતે ગગાજી હોય, બાવા નાહે ને તાપે તેવા, બોલવા ચાલવાનું ટેકાણું નહિ, જતાં ઈંગ્લીશ શુટમાં કાળા સાહેબ લોક જેવા સજ થઈને, તેઓ કોઈ ચીકાસદાર બીલ્ડુ શોધવાના ફાંફાં મારે છે. પણ ઉપર કહ્યું તેમ, સમજી સ્ત્રીઓ તેવાઓને કોડું આપતીજ નથી પણ ઉલટું તેઓની ટેકડી મશકરી કરી, તેવાઓને કોઈકવાર પાણીડિતાર કરે છે.

મેં આગલ કહ્યું તેમ, એમાં છોકરીઓની માતાઓનો મોટો કસુર છે. “રીતની બીખ” ની કામમાં ફેલાએલી બદી માટે તેઓજ જવાબદાર છે. તેઓ પોતાની લવંગીયા જેવી બેટીઓનો કોઈપણ રીતે ઉઠાવ કરવાની દોડાદોડીમાં જમાઈ થતોં કેવો છે અને કેવો નહિ, પાછલથી દીકરીનો ભવ સુખમા જશે કે નહિ, તે જેવા જણ્યા વગર કોઈવાર છોકરાના ખાના દાનપર, કોઈવાર ખુબસુરતીપર અને કોઈવાર કેળવણીપર અને ધણીજ વખતે બાવા નાહે ને તાપે તેવા છોકરાના બહારન-

દેખાવપર લોભાઇ, મોટી રકમની બીડની લાલચોથી જમાઇઓ હાથ કરવા તત્પર રહે છે. પરિણામે, છોકરાઓના પોતાના અને માબાપોના લગનના બજારમાં હુમેશાં ચઢતાજ ભાવ બોલાય છે. પરિણામે, ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગને પોતાની બેટીઓનો ઉઠાવ કરવાનું ઘણું ભારે પડે છે. તેઓને બેટીઓ શ્રાપ સમાન થઇ પડે છે. કેટલાંક એવા અભાગ્યાં કુટુંબ છે, જે બેટીઓના અવતરવાને કમનસીબ લેખે છે, અને તેઓ નહિંજ પેદા પડે એવું ઇચ્છી, બાળે વખત તેઓનું મોત પણ ચાહે છે. કારણ કે પછસાદારો, પોતાની ગમે તેવી બદસુરત બેટીઓના ઉઠાવ નાણાંને જોરે કરી શકે છે, જ્યારે બાપડાં ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગ ગમે તેવી લાયક બેટીને કેકાણે પાડવાને અશક્ત થઇ પડે છે.

આપણી કામમાં કુંવારાપણું વધી પડવાનો બીજો સંબબ, આપણી કેટલીક શીશીયારીખોર નારો છે. તેઓ આજની છાલકી કેળવણી લઇ, શીશીયારીમાં અને ફેશનમાં મરી રહેલી હોવાથી વધારે પગાર લાવનારા આસામીઓ સાથે જો નહીં લગન કરે તો પછી તેઓ કોણને ખાય કરડે ? અને તેટલાજ ખાતર, આજના જમાનાની સ્ત્રીઓ પોતાના ઘણીઓને સોલ રાઇટ દાખલ વેચાતા લઇ લે છે.

વળી આપણી કેટલીક બહેનપણીઓને આળસાઇનો પણ મરજ લાગુ પડેલો છે. અસલના વખતમાં, ઘેરમાં નોકરતંકર મોટે ભાગે કાંઇ જાણતુતુંજ નહિં અને શેઠીયાઓના ઘરમાંથી

સુખધનું સર્વથી જીનું અને સર્વે સસ્તું માસિક

“ જ્ઞાનવર્ધક . ”

વાર્ષિક લવાજમ માત્ર રૂ ૩૨.

તમારા કુટુંબ માટે જરૂર મંગાવજો, કાંકે
“ જ્ઞાનવર્ધક ” દરેક દરેક રીતે તમોને જરૂર સંતોષ
આપશેજ. વર્ષે પોં ટેં સાથે માત્ર રૂ. ૨-૪-૦ છે.

નિચલે ઠેકાણે માત્ર ૧ કાર્ડ લખયાથી વીં પીં પીં થી
મોકલવામાં આવશે.

સંગ તેવો રંગ.

લખનાર :

મીં દીં નં પાવરી.

ચાલુ સમયમાં ધ્યાન ખેંચી
રહેલી, ૨૮૦ મોટા સફાનું
વાર્તાનું પુસ્તક, કીં ૩૧૧૧.

“ ઈરાનીઅન નાઇટ્સ . ”

લખનાર :

મીં માં એં વાચ્છા.

૨૨ ઉમદા નીતિજનક
ખોધદાયક વાર્તાના
સંગ્રહ.

આ વાર્તાઓ માટે હુમને અનેક અલીપ્રાથો
મળ્યા છે. તમારી લાયખેરી માટે અને કુટુંબ માટે
જરૂર મંગાવી લેવો. માત્ર કાર્ડ લખવેથી વી. પી. પી.
થી મોકલીશું.

ઠેકાણું;—મેનેજર જ્ઞાનવર્ધક, કાંતા બીલડીંગ,
કાલખાદેવી, સુખધ.

THE PIONEER HOUSE FOR MUSICAL INSTRUMENTS.

Dilrubas, Sitars, Tambooras, Hund and
Folding Harmoniums, Organs,
Gramophones, Violins etc.

Best Steel & Copper Wires, Gramophone
Needles, Violin, Strings, Bridges Keys,
Bows etc.

Violin, Dilruba and Harmonium Cases
and all the Musical Fittings sold
at Moderate Rates.

All Sorts of Repairs Most neatly and
promptly executed.

Upcountry orders executed by V. P. P.

---

*Awarded Gold and Silver Medals and Various
Certificates for High Class Workmanship.*

BACHUMIYA SITARWALLA,
Charni Road Junction, Opposite Railway Hotel.

જો પકાવનાર પારસી અખરચી રાખતા, તો તે ધરની શેઠાણી-
ઓ ઉપર ટપકેનું સમારી પીસી આપતાં, અને તે ઉપરાંત ઘણું
ઉપલક કામ કરી બીચારા નોકરને સવળતા કરી આપતાં.
ધરનાં કામકાજમાંથી બીજો વખત ફાજલ પડતો, તો તેઓ
મીઠી સાંધી, ભરી ગુંડીને વખત ગાળતાં. વળી પરમાર્થી કામો
કરવાને ચુકતાં નહીં. પણ આજે આપણે શું જોઈએ છીએ ?
આજે તો ઘેરમાં અખરચી તો જોઈએ. તે ઉપરાંત ઉપરનું કામ
કરવાવાલો માણસ ને આપાદાયા વગર બાઇ સાહેબોને ચાલે
નહીં. ઘેરમાં તરેહવાર રીતે માણસો ચોરાનું લુટાણું ચલાવે,
પણ બાઇ સાહેબોની જાણે બલા. તેવણ તો સહવારે ધોલ્યાંપરથી
ઉડીને પાછાં ઇઝીચેરપર અરડાશે કે “બોય ?!! ચાહે લાવ.”
જે પછી બાઇ સાહેબ જરા વાર્તા વાંચશે ને નોવેલ જશે.
બપોરે આપતે બોણે જમીને પોહોડી જશે, કે વળી પાછાં સાંજે
ચાહે નાસ્તો કરી ફરવા જવાની ધધુખર મચાવશે. ઘેર ઘેરને
ફેંકાણે. આજના આપણા કહેવાતા સંસારનો આ ચીતાર છે.

આપણા “પારસી સંસાર” માં આજે બે જાતની સ્ત્રીઓ
જોવામાં આવે છે. એક સદ્ગુણી નાર છે, તો બીજી તેથી
ઉલટી કીસમની છે. એક કહેવાતી અપ-ટુ-ડેટ નાર, જે શીશ-
યારીમાં મરીચરી રહેલી હોય છે, તેણી કોઈ કાલે ધણીને
મદદગાર થઈ પડતી નથી, પણ એર આપદા સમાન ધણીને
માથે પડે છે. જ્યારે બીજી ગરીબ અને સદ્ગુણી નાર, ધણીનાં
દુઃખ વખતે તેમજ અધરી સઘરીએ, સદા મદદગાર દાખલ
પુરવાર થઈ છે.

એક અકરીકતમાં મરી રહેલી નાર, જેણી ફેશનને બુદ્ધિ દાખલ ઓળખાવતી હશે, તેણી તરફથી ધરનાં કામકાજની આજ્ઞા રાખવી, એ તો તદ્દન ફોકટજ છે. જેમ એક કસારીથી તેણી ધુંજ અને બીલ ઉઠશે, તેમ તેણી ધરના કામકાજથી પણ કમકમી અને સુંગારી ઉઠશે. જ્યારે એક ગરીબ નાર, જેણી એક સદ્ગુણી સુંદરી દાખલજ ઓળખાવવી જોઈએ, તેણી ગમે એવાં બીકટ કામમાં ઓસ્તવાર ખડી રહેશે અને એક મરદને શરમાવે તેવું કામ બજાવી ઉભી રહેશે.

દોલતના બીછાણાં ઉપર અજોટાયલી નાર તરફથી, રાંધણ-કળાના હુન્નર માટેની માહેતીની વક્કી રાખવી, ફોકટજ છે. તેણીઓને તેવું શીક્ષણ મળતું નથી, અને મોટપણે તેવું શીક્ષણ મેળવવાને પણ ગમતું નથી.

રાંધણીમાં તેણીઓ કદી પગ મેલતી નથી. ભોગજોગે જો કુક રસાઈ જાય, તો સુકુંપાકું ચલાવી લેવા વગર તેઓને અને ઘણીજોઓને છુટકજ થતો નથી; નહીં તો કે ભુખે ડોકરાવું પડે છે; જ્યારે એક સદ્ગુણી નાર, પોતાના પગપરજ ઉભી રહે છે. તે ધરનાં માણસો ઉપર બેસી રહેતીજ નથી, પણ પોતે હાથે જાતે રાંધી સીધી ધરનું કામકાજ કરે છે અને ધરને સુખવાસી બનાવે છે. તેણી કરકસરથી સારું અને સોજળું પકાવી ધરનાઓની તંદોરસ્તીની જાળવણી અને ખરચમાં ઉગાળો કરે છે.

આ રીતે ત્યારે, આપણી કામમાં કુંવારાપણું વધી પડવાનાં ઘણાં કારણો છે છતાં પણ જો રીતની ભીખનો રીવાજ નાશુદ્ધ ન કરવામાં આવશે, તો કામને તેથી ઘણું ખમવું પડશે. કુંવારાપણાં માટે આ બધી, મોટે ભાગે જવાબદાર છે. માટે આપણુ સર્વએ સાથે મળી તે રીવાજને હવે દફલાવવો જોઈએ છે. આપણી ઘણી સદગુણી બહેનો અને બેટીઓ માત્ર રીતની ભીખની મોહકાણેજ કુંવારી રહી જવા પામે છે, એ ચોક્કસજ છે.

આઘતી હરામી દોલત ઉપર મુસ્તાફ બની, આપણુ બેટાઓ જે રીતી લઈ બેઠા છે, તે ઉપર આપણે તીરસ્કારભરી નજર નાખવી ઘટે છે. આ રીવાજને શરણ થવાથી, તેઓ લોભી બની જાય છે; જે સાથ હરામખોરીને તેડું કરે છે. અલખત પૈસાદાર માથાપો, પોતાની દીકરીઓને પરણાવ્યા પછી, જમાઈઓને ખુશીથી જે કાંઈ આપે તે ઉદારતાથી નવાજે તે જુદો સવાલ છે; પણ અદરાવાં આગમજ તેવું કાંઈ સાટું થવું નહીં ઘટે, તેથી ગરીબ પણ ઘરરાખુ બેટીઓનો ઉઠાવ કરવો મુશ્કેલ થઈ પડે છે. એવી ભીખની માગણી તુચ્છકારી કાઢવી લાયક છે. તે બેટાઓ તે માટે સજ્જવાર છે. કુંવારાપણા માટે એક બીજા બાબત જે જવાબદાર છે તે એ કે, કેટલાંક આપખખત્યારી ધરાવનાર માતપીતાઓ ગોયા પોતેજ લગન કરવા બેસવાના હોય, તે મીશાલ તેઓ પોતાના બચ્ચાંઓનાં ભવીષ્યનાં સુખો વચ્ચે આરી આટી મારે છે. એટલે બચ્ચાંઓની લગન માટેની

પસંદગી વચ્ચે આડે આવે છે, અને પોતાનાજ મતલબીઆઓ સંગાથ તેઓને જણાવ્યા કે ચેતાવ્યા વિના, છુપી રીતે જોડું જોડી આપે છે, અને એવી રીતે અણગમતા સાથી સાથે બેટા-બેટીઓને જોડી આપી, તેઓનાં સંસારને સરીયામ કચડી મેલે છે.

એ પગલું, જેટલું અફસોસકારક છે, તેટલુંજ ઘાટકી છે. માટે એવાં માતપીતાઓને આપણે ચેતવણી આપીશું કે, ત્હમો પોતાનાં વચ્ચાંઓનાં લગન માટે કેફેબી સાદું કરવા અગાઉ, તેઓના વિચારો જાણવું એ ઘણુંજ બહેતર છે.

પણ વળી તેજ વેળા કેટલેક ઠેકાણે છોકરા છોકરીઓ છુપી રીતે અરસપરસના કાલો આપી બંધાય છે, તે તરફ પણ આપણે પસંદગીની તજરે નહીં જોઈશું. એમ કરી ઉછાછલા જીવાન્યાઓ પોતાનું જાલકાપણું અને નાદાન્યતપણું દેખાડી આપે છે. તેઓએ ભલે પસંદગી કીધી હોય પણ કાલથી બંધાયા આગમજ માતપીતાના વીચારો જાણવા જોઈએ, કેમકે આખર કરે ને લીલીસુકી વેડી ચુકેલાં માબાપો તેઓને સારેજ રાહે પાડી શકશે.

ટુંકમાં કહીએ, તો આપણા સંસારનું કાકડું એવી રીતે ગુંચવાયલું છે કે, તેને ઉકેલવા માટે બાહોશ ભેજાંઓની જરૂર છે. કુંવારાપણાં માટે, આપણે લંબાણથી જોઈ આવ્યા તેમ, અનેક સખ્યો આભારી છે, જેનો હવે તોડ નીકળવો ઘટે છે.

ખુદા આપણી કામનો નેગેહબાન થાવ, અને અશી જર-થોસ્ત પેગંબર, રસ્તો ભુલેલી આપણી કામને, પાછો સીધો રાહ બતાવો, એવી આપણે ખરા અંતકરણથી દુવા ઇચ્છીશું.

THE BOMBAY STORES, LIMITED.

Tailors & Complete Outfitters. Specialists
in Gent's tailoring. The best tailors
in the market. Just give us
a trial and see. We guarantee
perfect fit & style.

185, SITARAM BUILDING,
HORNBY ROAD-BOMBAY.

હોરમજ હોટલની વખાણ.

શું કહું બપોવા ! લોલા દિલનાં માલેક, બસ ઘરા-
કોની સાથે નમનતાઈ બતાવી સ્વાદીષ્ટ ખાવાનું આપે
છે, અને તે પણ કીકાયત ભાવે, જેથી હમારે ત્યાં
જમવાનું સર્વને પોશાય છે.

માલેક, જરથોસ્તીપર ઘણી અચ્છી રીતની પ્રીત દેખાડે છે.
બસ, તેવણુ ગરીબ હમદીનોના આશીસ મેળવવા માટે તલબગાર છે.

ઠેકાણું :—કોટ, ઘોઘા સીટ.

અમારો અનુભવ ૪૩ વરસનો છે !

અનુભવ અનુભવ શું કરો છો—અમો કાંઈ આજકાલના
અનુભવી નથી—મસાલો બનાવવાનો અનુભવ અમેને
લગભગ ૪૩ વરસનો છે—જેથી સરસ માલ બનાવવા
માટે અમો ઘણા જાણીતા થયા છીએ. અમારી
ફેક્ટરીમાં બનતો મસાલો ઘણા દુકાનદારોને ત્યાં—
તેમજ હોટેલો, ક્લબો અને રેસ્ટોરાંઓમાં
વપરાય છે અને ત્રણેય વખણાય છે, એજ
એજ અમારા માલની સરટીફિકેટ છે.

મધમધ થતો દરેક જાતનો મસાલો.

ધાનાજીર, અરધ, મરી, મરચાંની ભુકી, કરીનો
મસાલો, દરેક જાતના આચારો.

ઉંચા શેરડીનો સરકો.

સાસ, ચાહ, કાફી, સુખડ, લોખાન, જાતજાતનાં
શરબતો વીગેરે વીગેરે ચીજો કીફાયતે મલશે.

રસ્તમ ખુદામુરાદ મસાલાવાળા.

ડો—ગીરગામ બેંક રોડ, અગીઆરી મોહલ્લાને નાકે.

બ્રાંચ—શાપુરજી શેઠનો ચકલો, કોટ, સુખર્ષ.

ગોદરેજના સાળુ.

—:—

શુદ્ધ તેલના—જરાએ ચરખી વીનાના.

સરકારી રસાયણીની સરટીફિકેટ.

તા. ૨૬ મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૧૪.

ગોદરેજનો નાહવાનો સાળુ મેં બારકીથી તપાસી
જોયો છે અને મારા મત મુજબ એ સાળુ બહુ ઉંચી
જાતનો છે અને સારા સાળુમા જે જે ગુણ જોઈએ તે
બધા એમાં છે.

એ સાળુ ફક્ત શુદ્ધ તેલનો બનેલો છે, કીણુ બહુ
વધે છે. ટકવામાં ઘણો સારો છે અને નાબુક ચામડી
માટે પુરતો લાયક છે.

લી.

મેજર ડીકોનસન.

આઈ. એમ. એસ. ગવર્નમેંટ એટેલાઈઝર.

કારખાનું—સાંકલી સ્ટ્રીટ, ભાયખલા, મુંબઈ.

SYPHONS filled with pure sterile
Soda, Lithia, etc. Aerated waters
can be had of

DHAIRYAWAN BROTHERS,
HIGH CLASS AERATED WATERS
MANUFACTURERS

Manufacturing Chemist.

THAKURDWAR, BOMBAY

We supply delicious Aerated beverages
to Household, Pick-nick Parties, Weddings,
Festivals etc. on order at moderate prices.
Purity and quality are our guarantee.

